

EYMİR GÖLÜNÜN KORUNMASI VE PLANLANMASI

Eymir Gölü Ankara'nın ve Dünyanın önemli doğal varlıklarından biridir. ODTÜ Mezunlar Derneği Eymir ve ODTÜ Doğasını Koruma Komisyonu olarak "EYMİR DOĞAL KALSIN" yaklaşımımızın içeriğini bu rapor ile kamuoyuna duyurmak istiyoruz.

İnsan doğanın bir parçası olduğu için doğal ortamlara ihtiyaç duymaktadır. Giderek betonlaşan Ankara'da, insanlar doğal ortama olan ihtiyaçlarını kent çeperlerindeki açık yeşil ve sulak alanlara giderek gidermeye çalışmaktadırlar. Eymir Gölü de bunlardan biridir.

ODTÜ, 1956 yılında kurulmuş ve büyük bir arazi üniversitenin yapılaşması için tahsis edilmiştir. Öğrenim, TBMM bahçesindeki barakalarda sürerken, tahsis edilen arazide yapılaşma faaliyetleriyle birlikte ağaçlandırma işleri de başlamıştır. Tamamen bozkır niteliğinde olan yaklaşık 40.000 dönümlük alan, o tarihten itibaren sürekli olarak ağaçlandırılmıştır. Bugün yaklaşık 35.000 dönüm büyüklüğünde bir orman alanı oluşmuştur.

1957 yılında Eymir-İmrahor havzasından kaynaklanan sel, Ankara'da büyük hasarlara ve ölümlere neden olmuştur. Sele karşı bir önlem olarak ağaçlandırılmak üzere ODTÜ'ye tahsis edilen göl ve çevresi de, bu orman alanının büyük bir parçasıdır. Eymir Gölü ve çevresini de kapsayan bu büyük orman alanı, öğrencisi, öğretim üyesi ve çalışanları ile, yoktan var edilen bir orman alanıdır.

İnsanların doğal alanlara gereksinimi çok büyük ve önemlidir. Yoğun bina ve araç trafiği ile hafta içinde bunalan insanların, tüm bunlardan uzak olarak doğal ortamlarda zaman geçirmesi, sağlıkları ve yaşam kalitelerinin yükselmesi açısından zorunlu bir gereksinimdir. Eymir Gölü, 1990'li yıllara kadar bu özelliği taşımakta ve kullanılmaktaydı. Ne yazık ki, bu tarihten sonra Oran bölgesi ve İmrahor Vadisi'nde inşa edilen yüksek yapılar, gölün hızla bu iki temel özelliğini yitirmesine neden olmuştur.

Bu yapılar, bugün göl kıyısından bile görülecek kadar yükselmiş ve doğal alanın görsel güzelliği yara almıştır. Sonraki aşamalarda getirdiği nüfus yoğunluğu ve bunun çevresel kirlenmeye etkilerinin, gölün su ve orman alanının kirlenmesine neden olacağı açıktır. Doğal varlıklar yeniden üretilemeyen, insan ve Dünya gezegeninin yaşamını sürdürülebilmesi için gerekli olan unsurlardır. Eymir Gölü de önemli bir doğal varlık olarak tüketilmeden, doğal hali ile toplum yararına uygun biçimde değerlendirilmelidir. Doğal varlıklar, kentsel rant sağlama aracına dönüştürülmemelidir.

Yüksek yapılar, Eymir Gölü manzaralı oldukları öne sürülerek yüksek fiyatlara satılmaktadır. Böylece, Eymir Gölü üzerinden haksız kazanç elde edilmekte ve bu kazanç toplum ile paylaşılmamaktadır. Yani herhangi bir geri ödeme yapılmamaktadır. Bu bölgedeki yapı yüksekliklerinin Gölden görünmeyecek şekilde belirlenmesi gerekmektedir. Bölgede bundan sonraki yapılaşmaya yükseklik sınır getirilmelidir. Nüfus artışının dengelenmesi ve çevre kirlilik oranının azaltılması bu şekilde gerçekleştirilebilir.

1993 yılında taraf olduğu, sulak alanların korunması yönünden önemli olan Ramsar Sözleşmesi'ne göre Türkiye, uluslararası öneme sahip olsun veya olmasın tüm sulak alanların korunması ve geliştirilmesi ile yükümlüdür. Sulak alanlar zengin biyolojik çeşitlilikleri ve ekolojik dengenin sağlanmasındaki rolleri ile önem taşımaktadırlar. Eymir Gölü de birçok kuş ve bitki çeşidini barındıran önemli bir sulak alan özelliğine sahiptir. Dolayısıyla, yapılaşmadan uzak tutulması, göl suyunun kirlenmemesi ve doğal özelliklerinin korunması gerekmektedir.

Eymir Gölü'ndeki Gerdel koyuna 1962-63 yıllarında, göl üzerine uzanan, kayıkthane inşa edilmiştir. Aynı koya, 1965-66 yıllarında, ikinci kayıkthane ve bir lokal ile basketbol sahası inşa edilmiştir. İkinci kayıkthane yapısı 1992 yılında restore edilerek restoran olarak hizmet vermeye başlamıştır. İkizderelerin sırtlarının göl ile birleştiği çıkıntı üzerinde Çobanoğlu tesisi yer almaktadır. Ayrıca, Eymir Gölü kıyısında bir adet bağ evi inşa edilmiştir. Görüldüğü gibi, Eymir Gölü kıyısında dört yapı inşa edilmiştir; bu sayı bile Eymir Gölü kıyısı için fazla iken, 2000'li yıllardan itibaren Göl kıyısında baraka şeklinde birçok yeme-içme yeri açılmıştır. Bu dört yapı dışındaki barakalarda kış aylarında ısınma amacıyla yakıt kullanılması gölün kirlenmesine neden olmaktadır. Göl kıyısının doğal hali ile bırakılması, hem Gölün korunması, hem de toplum yararı için gereklidir. Eymir Gölü, Ankaralıların doğal ortamda yürüyüş, gezi, dinlenme ihtiyaçlarını gideren bir doğal varlık olarak değerlendirilmelidir.

Eymir Gölü için Önerilen Planlama Yaklaşımı

- ✓ Eymir Gölü doğal sit alanı içerisindedir. Ele alınacak tüm plan çalışmaları özünde bir koruma planı olarak değerlendirilmelidir. Bilindiği gibi planlama eyleminde temel hedef, eldeki kaynakların koruma-kullanma dengesi içinde değerlendirilmesi olmak durumundadır.
- ✓ Eymir Gölü bir sulak alandır, bu nedenle sulak alanların korunmasına yönelik ilkelerin uygulanması gereklidir. Bu ilkelerden bazılarını hatırlatırsak;
 - Sulak alanların kirlenmemesi, doğal yapılarının ve ekolojik karakterlerinin korunması zorunludur. Her türlü arazi ve su kullanım planlamalarında, sulak alanların işlev ve değerlerinin korunması gözetilir.
 - Sulak alanlarda biyolojik çeşitliliğin korunması ve geliştirilmesi için ilgili idaresince gerekli tedbirler alınmalıdır.
 - Sulak alanların koruma kullanma dengesine ve geliştirilmelerine katkı sağlayacak faaliyetler desteklenmelidir.

- Sulak alanlarda su kuşları popülasyonlarının korunmasına ve artırılmasına itina gösterilmelidir.
 - Havzada yapılacak proje ve faaliyetlerin sulak alana etkisi dikkate alınmalıdır.
 - Sulak alanların doldurulması ve kurutulması yasaktır. Bu yolla arazi kazanılamaz. Bu hükme aykırı olarak arazi kazanılması halinde söz konusu alan faaliyet sahibince eski haline getirilmesi sağlanmalıdır. (Bazı işletmelerin kıyıyı doldurduğu gözlenmiştir.)
 - Sulak alanların ekolojik karakterini ve fonksiyonlarını olumsuz yönde etkileyecek ölçüde yerüstü ve yeraltı suyu alınamaz, sistemi besleyen akarsular ile diğer yüzey sularının yönleri izinsiz değiştirilemez veya sistemde su depolanamaz. Sulak alanlardaki su rejimini etkileyebilecek her türlü faaliyet için planlama aşamasında önlemler alınmalıdır.
 - Sulak alanlarda saz ve diğer bitki türlerinin yakılması, sazların sökülmesi ve tahrip edilmesi yasaklanmalıdır.
 - Nadir, endemik, nesli tehlikede veya tehlikeye düşebilecek doğal bitki türleri kesilemez ve sökülemez, yabancı hayvanlar, yumurtaları ve yavruları toplanamaz, yuvaları bozulamaz.
 - Sulak alanlara ve sulak alanları besleyen tüm sulara veya sisteme bağlantılı kuru derelere hiçbir surette artırılmamış evsel ve endüstriyel atık sular verilmemelidir.
- ✓ Eymir Gölü için önerilmesi gereken en önemli özellik Eymir'in Doğal Kalmasıdır. Bu nedenle de mümkün olduğunca müdahale edilmemelidir.
 - ✓ Eymir Gölü içindeki yollar genişletilmemelidir. Eymir'e ziyaretçilerin araçla girmesine izin verilmemelidir. Servis ve Bakım araçları dahil herhangi bir fosil yakıt kullanan motorlu araçla giriş yapılmamalıdır. Göl yaya olarak ya da bisiklet kullanımı ile ziyaret edilmelidir. Yolların alt yapısının hızlı araç kullanımına elverişli olmamasına özen gösterilmelidir.
 - ✓ EymirGölü'ne gelen ziyaretçi sayısı özellikle hafta sonlarında aşırı biçimde artmakta, ziyaretçi miktarı hem gölün doğal ortamına verilen zarar, hem de araç, yaya ve bisikletli trafiği açısından sorun yaratmaktadır. Bu nedenle göl alanının ziyaretçi kapasitesi belirlenmeli ve buna uygun ziyaretçi planı yapılmalı, girişler plana uygun biçimde denetlenmelidir.
 - ✓ Baraka şeklinde kıyı boyunca yayılan yeme-içme yerleri kaldırılmalıdır. Bu alanlara gelen servis araçları ve ısınma amacıyla yakıt yakılması zehirli gaz salınımına neden olmaktadır. Bu tesislerden kaynaklanan atıklar gölün kirlenmesine neden olmaktadır. Ayrıca bu tesisler kıyıların gezilmesini ve suya ulaşımı engellemekte ve kıyının sakinliği yok etmektedir.
 - ✓ Bahsedilen dört adet konaklama yapısının içinde ve bahçesinde bulunan çocuk oyun alanındaki plastik oyuncaklar ahşap olanlar ile değiştirilmelidir. Bu tesislerin sınırlarını belirten demir parmaklıklar ya tamamen kaldırılmalı ya da ahşap, yeşil çit gibi doğal elemanlarla değiştirilmelidir.
 - ✓ Kürek kulübü yapılarının da aynı şekilde hem görünüm itibarı ile hem de sağlıklı koşullarda hizmet verebilmesi için alt yapıları yenilenmeli ve eksiklikleri tamamlanmalıdır.
 - ✓ Mevcut tuvaletler doğaya uygun malzeme ve görüntüyle yenilenmeli mümkünse yer altına alınmalıdır.
 - ✓ Eymir Gölü çevresinde yer alan doğal yaşama ilişkin ve bitki-hayvan türleri hakkındaki bilgilendirme panoları çeşitlendirilmeli, uyarı ve yönlendirme panoları iyileştirilmelidir. Ayrıca göldeki ağaçlandırma öncesi ve sonrasını gösteren bir pano ile kıyıların ve koyların isimlerini belirten bir göl planı panosuda eklenmelidir.

Sonuç

Eymir Gölü, doğal çevre olarak Ankara'nın kent kimliğine önemli katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla, doğal özelliklerini yitirmemesi, olduğu gibi doğal ortamı ile korunması, kıyılarında ve yakın çevresinde yapılaşmadan kaçınılması gerekmektedir. Eymir Gölünün doğal ortamı, Ankaralıların yaşam kalitesini yükseltmektedir. Yapay çevrenin, doğal çevre değerlerini olumsuz yönde etkilemesine ve yaşam kalitesini düşürmesine izin verilmemelidir. **Ankara ve Ankaralılar için çok önemli bir doğal varlık olan Eymir Gölünün doğallığından yararlanmak her Ankaralının kentli hakkıdır.**

ODTÜ MEZUNLARI DERNEĞİ

EYMİR ve ODTÜ DOĞASINI KORUMA KOMİSYONU

Hazırlayanlar: Meltem Yılmaz, Ü. Nevzat Uğurel (20.1.2020)